

WILLIAM S. BURROUGHS

Queer

Traducere din limba engleză și note de
Dan Croitoru

Ediția a II-a
Traducere revizuită

EDITORI:

Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:

Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:

Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:

Michi Lucescu

DESIGN:

Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:

Cristian Claudiu Coban

DTP:

Gabriela Anghel

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BURROUGHS, WILLIAM S.

Queer / William S. Burroughs; trad. din lb. engleză și note de Dan Croitoru. - Ed. a 2-a, reviz.. - București: Pandora Publishing, 2021

ISBN 978-606-978-425-9

I. Croitoru, Dan (trad.; note)

821.111

Titlul original: *Queer*

Autor: William S. Burroughs

Copyright © 1985, William S. Burroughs

Copyright © 2010, The William S. Burroughs Trust

All rights reserved

Copyright © Pandora M, 2021

pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20

www.pandoram.ro

ISBN: 978-606-978-425-9

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Introducere

Când trăiam în Mexico City, la sfârșitul anilor '40, orașul avea un milion de locuitori și era învăluit într-un aer limpede și scânteietor, cu un cer bătând în albastrul acela cu totul aparte care se potrivește atât de bine cu vulturii rotindu-se în zbor, cu sângele și cu nisipul — crudul, amenințătorul, neîndurătorul albastru mexican. Mi-a plăcut Mexico City din ziua în care am pus prima dată piciorul acolo. În 1949, viața era ieftină în capitala mexicană; orașul avea o colonie străină numeroasă, bordeluri și restaurante fabuloase, lupte de cocoși și coride — toate distracțiile imaginabile. Un burlac putea să trăiască foarte bine cu doi dolari pe zi. Procesul meu de la New Orleans, pentru posesie de heroină și marijuana, arăta atât

de puțin promițător, încât m-am hotărât să nu apar la următoarea înfățișare și am închiriat un apartament într-un cartier liniștit și mic-burghez din Mexico City.

Știam că, din cauza termenului de prescripție, n-am să mai pot intra în Statele Unite în următorii cinci ani, așa că am făcut cerere pentru obținerea cetățeniei mexicane și m-am înscris la niște cursuri de arheologie mayașă și mexicană la Mexico City College. În calitate de veteran de război, GI Bill¹ îmi acoperea costul cărților și al școlarizării, asigurându-mi și o alocație de șaptezeci și cinci de dolari pe lună. M-am gândit să devin fermier, sau poate să-mi deschid un bar la granița americană.

Orașul mă atrăgea. Zona mahalalelor nu era cu nimic mai prejos decât o așezare din Asia în privința mizeriei și a sărăciei lucii. Oamenii se căcau pe stradă, după care se tolăneau peste căcat și adormeau, pradă muștelor care le intrau și le ieșeau nestingerite din gură. Întreprinzătorii, nu de puține ori leproși, făceau focul la colțul străzii și găteau mâncăruri scârboase, imposibil de identificat și

1. Lege prin care veteranilor americani din cel de-al Doilea Război Mondial li se acorda o serie de drepturi.

puțin îngrozitor, pe care le împărțeau apoi trecătorilor. Bețivii dormeau direct pe trotuarele străzii principale, fără ca vreun polițai să-i deranjeze. Mi se părea că toată lumea din Mexico City deprinsese la perfecție arta de a nu-și băga nasul unde nu-i fierbe oala. Dacă cineva voia să poarte monoclu sau baston, nu șovăia s-o facă, și nimeni nu căsca gura la el. Băiețași și tinerei se plimbau ținându-se de mână și nimeni nu le dădea vreo atenție. Nu că oamenilor nu le-ar fi păsat ce gândeau ceilalți; pur și simplu, mexicanii nu concepeau să fie criticați de vreun străin, și nici să critice purtarea celorlalți.

Mexicul era o cultură esențialmente orientală, oglundind două mii de ani de boli, sărăcie, degradare, prostie, sclavie, brutalitate, teroare fizică și psihică. Era sinistru, lugubru și haotic, haosul acela specific unui vis. Niciun mexican nu ajungea să-l cunoască cu adevărat pe un altul și, când un mexican omora pe cineva (ceea ce se întâmpla adesea), de obicei acela era cel mai bun prieten al său. Oricine avea chef purta pistol, și au fost cazuri în care polițiști beți care deschiseseră focul împotriva clienților unui bar au fost împușcați de

civili înarmați. Polițiștii mexicanii aveau tot atâta autoritate ca vatmanii.

Orice oficialitate putea fi coruptă, impozitele erau foarte mici, iar tratamentul medical extrem de rezonabil, pentru că doctorii își tot făceau reclamă și scădeau prețurile. Te vindeau de sculament pentru 2,40 dolari, sau puteai să-ți cumperi penicilină și să-ți faci singur injecțiile. Nu exista nicio lege care să restricționeze eliberarea medicamentelor fără rețetă, iar ace și seringi se găseau la tot pasul. Asta era pe vremea lui Alemán, când *mordida*¹ era rege și o adevărată piramidă a mitei se înălța de la ultimul polițist de pe stradă până la *Presidente*. Totodată, Mexico City era capitala mondială a crimei, cu cea mai mare rată a omuciderilor pe cap de locuitor. Îmi amintesc de relatările pe care le citeam zilnic prin ziare, precum acestea:

Un *campesino*² venit la oraș așteaptă autobuzul: pantaloni de in, sandale făcute dintr-o anvelopă, un ditamai sombrero, o macetă la cingătoare. Lângă el, un bărbat care așteaptă și el autobuzul, îmbrăcat la costum, uitându-se tot

1. Mită (sp.).

2. Țăran (sp.).

timpul la ceas și bombănind furios. *Campesino* își trage maceta de la brâu și îi taie frumușel capul. Mai târziu avea să declare poliției: „Îmi tot arunca priviri *muy feo*¹, așa că n-am mai putut să rabd.“ Evident, omul era supărat că întârzie autobuzul și se tot uita în zare, iar *campesino* i-a răstălmăcit gesturile, drept pentru care o căpățână s-a rostogolit în rigolă, rânjind înfiorător și arătându-și dinții de aur.

Doi *campesinos* stau nefericiți pe marginea drumului. N-au niciun chior pentru micul dejun. Dar ce să vezi: un băiat mână câteva capre. Unul din cei doi culege o piatră de pe jos și-i terciuiește băiatului creierii. Apoi duc caprele în cel mai apropiat sat și le vând. Poliția îi ridică pe când își mănâncă micul dejun.

Un bărbat locuiește într-o căsuță. Un străin îl întreabă care-i drumul spre Ayahuasca. „A, pe aici, señor.“ Îl poartă pe străin de ici-colo. „Drumul e chiar aici.“ Brusc, își dă seama că habar n-are unde e drumul, așa că de ce să se mai obosească? Ia un bolovan și-și ucide torționarul.

1. Foarte urâte (sp.).

Campesinos făceau de petrecanie cu pietre și macete. Mult mai setoși de sânge erau însă politicienii și polițiștii aflați în afara serviciului, cu toții înarmați cu pistoale de calibrul 45. Trebuie să știi când să te arunci la podea. Iată altă întâmplare adevărată: un *politico* înarmat cu pistol află că gagică îl înșală, că se întâlnește cu cineva în barul unui hotel. Un puști american intră din întâmplare și se așază lângă ea, când macho-ul năvălește înăuntru: „CHINGOA!”¹. Își smulge de la brâu pistolul de calibrul 45 și-l zboară pe băiat de pe scaun. Apoi târăsc corpul afară și-l aruncă în stradă, ceva mai încolo. Când sosesc gaborii, barmanul ridică din umeri și dă cu cârpa prin barul însângerat, spunând doar: „*Malos, esos muchachos!*” („Ce oameni răi!”).

Fiecare țară are obiceiurile ei de căcat, precum omul legii din Sud care-și numără cioroii trimiși pe scaunul electric, iar sarcasticul macho mexican face față cu brio când vine vorba despre hidoșenie pură. Și mulți reprezentanți ai clasei de mijloc din Mexic sunt aproape la fel de groaznici ca orice burghez de pe lumea asta. Îmi amintesc că rețetele americane

1. Futu-î! (sp.)

pentru narcotice erau de un galben strălucitor, ca bancnotele de o mie de dolari sau hârtiile de lăsare la vatră pe motive disciplinare. Odată încercam, împreună cu bătrânul Dave, să facem rost de medicamentele de pe o rețetă obținută aproape legal de la guvernul mexican. Primul farmacist peste care am dat s-a tras înapoi cu un rânjet batjocoritor: „*No prestamos servicios a los viciosos!*“ „Nu servim drogați!“

Am mers de la o *farmacia* la alta, simțindu-ne din ce în ce mai rău: „*No, señor...*“ Cred că ne-am plimbat câțiva kilometri buni.

— N-am mai fost în cartierul ăsta.

— Ei, hai să mai încercăm o dată.

În fine, am intrat într-o *farmacia* minusculă. Am scos *receta* din buzunar și o doamnă cu părul cărunț mi-a zâmbit. Farmacista și-a aruncat ochii peste rețetă și mi-a zis:

— Două minute, *señor*.

Ne-am așezat și am așteptat. Aveau mușcate la fereastră. Un băiețel mi-a adus un pahar cu apă, iar o pisică mi s-a frecat de picior. După o vreme, farmacista s-a întors cu morfina noastră.

— *Gracias, señor.*

Afară, cartierul părea acum ca dintr-un vis: micile *farmacias* dintr-o piață, lăzi și dughene pe trotuar, o *pulquería*¹ la colț. Chioșcuri la care se vindeau lăcuste prăjite și acadele de mentă, înnegrite de muște. Băieți de la țară, în pantaloni de in imaculați și sandale de sfoară, cu fețe de culoarea aramei șlefuite și ochi negri sălbatici și inocenți, ca niște animale exotice, de o orbitoare frumusețe asexuată. Iată un băiat cu trăsături ascuțite și piele neagră, mirosind a vanilie, cu o gardenie după ureche. Da, ai găsit un pulărau. Dar te-ai bălăcit prin Orașul Căcatului ca să dai de el. Așa se-ntâmplă întotdeauna. Când ești gata-gata să crezi că pământul e populat doar de căcați, dai peste un pulărau.

Într-o zi, la opt dimineața, cineva mi-a bătut la ușă. M-am dus să deschid, în pijama; în prag stătea un inspector de la Imigrări.

— Îmbracă-te, ești arestat.

Se pare că vecina mea făcuse un ditamai raportul despre comportamentul meu turbulent de

1. Cărciumă (sp.).

bețiv; în plus, era ceva în neregulă cu actele mele, și unde era nevasta mexicană pe care se presupunea c-o am? Polițiștii de la Imigrări erau chitiți să mă azvârle în pușcărie în vederea deportării ca străin indezirabil. Bineînțeles, totul se putea rezolva cu ceva bani, dar cel care mă interoga era însuși șeful departamentului care se ocupa cu deportările, așa că nu s-ar fi mulțumit cu firimituri. Până la urmă a trebuit să sar cu două sute de dolari. Întorcându-mă acasă de la Biroul Imigrări, mi-am imaginat cât ar fi trebuit să plătesc dacă aş fi avut vreo afacere în Mexico City.

M-am gândit la veșnicele probleme pe care le aveau cei trei americani, proprietarii barului Ship Ahoy. Gaborii veneau tot timpul pentru o *mordida*, după ei treceau inspectorii de la sanepid, apoi alți gabori care încercau să găsească ceva în neregulă la cârciumă ca să poată înhăța o șpagă zdravănă. L-au dus pe chelner în centru și l-au bătut de s-a căcat pe el. Voiau să știe unde era dosit cadavrul lui Kelly. Câte femei fuseseră violate în cârciumă? Cine adusese marijuana? Și așa mai departe. Kelly era un hipster din State care fusese

împuşcat în Ship Ahoy în urmă cu şase luni, se însănătoşise şi acum se înrolase în armată. Nicio femeie nu fusese vreodată violată şi nimeni nu fusese vreodată iarbă acolo. De-acum renunţasem definitiv la planurile mele de a deschide un bar în Mexic.

Unui dependent îi pasă prea puţin de felul în care arată. Poartă hainele cele mai jingoase, cele mai ponosite, şi nu simte nici o nevoie să atragă atenţia asupra sa. Când eram dependent de droguri, la Tanger, mi se spunea *El Hombre Invisible*. Omul Invizibil. Dezintegrarea imaginii proprii se transformă deseori într-o foame oarbă de imagini. Billie Holliday spunea că şi-a dat seama că nu mai e dependentă de heroină în clipa în care a încetat să se mai uite la televizor. În *Junky*¹, primul meu roman, „Lee“, protagonistul, este un om integrat, reţinut, sigur de sine şi de drumul pe care merge. În *Queer* este dezintegrat, simţind nevoia disperată a unei legături, complet nesigur pe sine şi de scopul său.

1. Toxicoman, în special heroinodependent (eng.).

Diferența este, firește, simplă: Lee-toxicoman este dorit, protejat și, de asemenea, cât se poate de limitat. Nu numai că heroina scurtcircuitează libidoul, dar tocește și relațiile emoționale până la dispariția totală a acestora, în funcție de dozaj. Întorcându-mă la acțiunea din *Queer*, luna aceea halucinantă de acută abstenență capătă o strălucire infernală de primejdie și rău scurgându-se din barurile cufundate în lumina neoanelor, violența hădă, pistolul de calibrul 45 ca o continuă amenințare. Cât eram pe heroină mă izolam, nu beam, nu prea ieșeam, doar îmi băgam în venă și așteptam să-mi bag iarăși.

Când e îndepărtat învelișul, tot ce heroina a ținut sub control se revarsă. Drogatul în sevrăj cade pradă exceselor emoționale caracteristice unui copil sau unui adolescent, indiferent de vârsta sa reală. Iar libidoul revine în forță. Bărbați de șaizeci de ani trăiesc experiența poluțiilor nocturne și a orgasmelor spontane (o experiență destul de neplăcută, ceva absolut *agaçant*, cum spun francezii, ceva care te calcă pe nervi). Dacă cititorul nu va ține cont de acest lucru, metamorfoza lui Lee îi

va părea inexplicabilă sau psihotică. De asemenea, Țineți minte că sindromul sevrajului este autolimitant și că nu durează mai mult de o lună. Iar Lee trece printr-o fază de consum excesiv de alcool, care exacerbează cele mai periculoase aspecte ale sevrajului: un comportament imprudent, indecent, scandalos, sentimental — într-un cuvânt, îngrozitor.

După sevraj, organismul se reface și se stabilizează la un nivel anterior dependenței. În cadrul narațiunii, această stabilizare intervine în cele din urmă în călătoria prin America de Sud. Heroina nu este disponibilă, și nici un alt drog, după paregoricul din Panama. Alcoolismul lui Lee s-a redus la câteva pahare zdrene la lăsarea serii. Cu nimic diferit de acel Lee din cele mai târzii dintre *Yage Letters*¹, cu excepția prezenței fantomatice a lui Allerton.

Așa că scrisesem *Junky*, iar motivația a fost relativ simplă: să aștern pe hârtie în termenii cei

1. Corespondența dintre William S. Burroughs și Allen Ginsberg, publicată în volum de City Lights Books, în 1963. Scrise în anii '50, scrisorile lui Burroughs detaliază experiențele trăite de acesta în jungla amazoniană, în timp ce se afla în căutarea cvasimitologice plantă yagé sau ayahuasca (*Banisteria caapi*), din care se extrage un drog halucinogen.

mai preciși și mai simpli experiența mea de toxicoman. Îmi făceam speranțe în privința publicării, a banilor, a celebrității. Kerouac tocmai publicase *The Town and the City* în momentul în care am început să scriu *Junky*. Îmi amintesc că i-am spus într-o scrisoare, când i-a apărut cartea, că banii și faima erau de-acum asigurate. După cum se vede, pe atunci habar n-aveam cum stă treaba cu scrisul.

Motivele pentru care am scris *Queer* au fost mult mai complexe, dar în clipa de față ele nu-mi sunt prea clare. De unde această dorință de a înregistra atât de minuțios toate aceste amintiri extrem de dureroase, de neplăcute, de sfâșietoare? Dacă eu sunt cel care a scris *Junky*, atunci în *Queer* mă simt de parcă aș fi fost eu cel scris. M-am căznit să scriu mai departe pentru a consemna totul exact așa cum a fost: scrisul ca inoculare. Imediat ce un lucru a fost scris, își pierde capacitatea de a surprinde, așa cum un virus își pierde forța dacă un virus mai slab a creat anticorpi în stare de alertă. Prin urmare, consemnându-mi experiența, am căpătat o oarecare imunitate în fața ulterioarelor aventuri riscante ale rândurilor de față.

La începutul cărții, întors din izolarea heroinei pe tărâmul celor vii, asemenea unui Lazăr inept și frenetic, Lee pare hotărât să marcheze, în accepțiunea sexuală a cuvântului. Există ceva curios de sistematic și nesexual în căutarea lui întru aflarea unui obiect sexual adecvat, ștergând una după alta posibilitățile din lista sa, ce pare alcătuită cu conștiința eșecului ultim. La un nivel foarte profund, el nici nu vrea să reușească, dar ar merge până-n pânzele albe pentru a evita să conștientizeze faptul că, în realitate, nu caută să întrețină o relație sexuală.

Dar Allerton a fost, fără doar și poate, *un anumit tip* de relație sexuală. Și care era relația pe care o căuta Lee? Văzut din perspectiva de față, un concept foarte confuz, care nu avea nicio legătură cu Allerton ca personaj. Chiar dacă heroinodependentul este indiferent față de impresia pe care o lasă celorlalți, în timpul sevrăjului el poate simți nevoia compulsivă a unui public, și asta e ceea ce caută Lee în Allerton: un spectator, recunoașterea spectacolului său, care este bineînțeles o mască, menită să ascundă o cumplită dezintegrare. Așa că inventează un format frenetic menit să atragă

atenția și pe care-l denuțește „Rutina”: șocant, comic, captivant. „*It is an Ancient Mariner, and he stoppeth one of three...*”¹

Spectacolul se desfășoară conform acestor rutine: năluciri în care apar Jucătorii de șah, Petrolistul texan, Lotul de sclavi obosiți al lui Gus Găozaru. În *Queer*, Lee se adresează prin intermediul acestor rutine unui public real. Mai târziu, pe măsură ce se desfășoară ca scriitor, publicul devine unul interior. Dar același mecanism care i-a produs pe A.J. și pe doctorul Benway, același impuls creator îi este închinat lui Allerton, forțat acum să accepte rolul Muzei aprobatoare, în care se simte, evident, incomod.

Ceea ce caută Lee este contactul sau recunoașterea, asemenea unui foton ivit din ceața imaterialității pentru a lăsa o amintire indelebilă în conștiința Allerton. Nereușind să găsească un observator adecvat, se vede amenințat de o dispariție dureroasă, precum un foton nebăgat în seamă. Lee

1. „Un marinar bătrân aține / Pe unul din cei trei.” (Samuel Taylor Coleridge, „Povestea bătrânului marinar”, traducere de Leon Levițchi, în *Antologie de poezie engleză de la începuturi până azi*, vol 2, B.P.T., Editura Minerva, București, 1981, p. 129).

nu știe că s-a dedicat deja scrisului, din moment ce aceasta este singura cale de a lăsa o amintire indelebilă, indiferent dacă Allerton este dispus sau nu să bage de seamă. Lee este, inexorabil, împins cu forța în lumea ficțiunii. El a ales deja între viața și opera sa.

Manuscrisul se întrerupe în Puyo, orașul terminus... Căutarea plantei halucinogene Yage a dat greș. Misteriosul doctor Cotter nu vrea altceva decât să scape de oaspeții săi nepoftiți. Îi suspectează a fi agenți ai perfidului său partener Gill, venit să-i fure reușita sa genială: izolarea curarei din otrava pentru săgeți. Mai târziu am aflat că mai multe companii producătoare de chimicale au hotărât să cumpere pur și simplu otrava pentru săgeți în cantități mari pentru a extrage apoi curara în laboratoarele din Statele Unite. Curând, medicamentul avea să fie sintetizat, iar în clipa de față este o substanță standard care se găsește în numeroase preparate miorelaxante. Astfel, se poate spune că doctorul Cotter n-avea nimic de pierdut: eforturile sale erau deja superflue.